

FEJKSKOLAN

Kroppen
Arbetsblad

OM FEJKSKOLAN

Fejkskolan är en kortversion av radioprogrammet Fejk, särskilt anpassad för gymnasieskola och vuxenutbildning.

Vilka roller har tjejer och killar, kvinnor och män, haft i populärkulturen de senaste hundra åren sisådär? Fejkskolan, säsong 4, belyser genushistorien med hjälp av populärkulturens arkiv; film, musik, tidningar, bilder, tv- och radioprogram, från 1920-talet och framåt. På ett bildande och underhållande sätt speglas hur olika kulturyttringar dokumenterat sin samtid – och reflekterat över den. Dessutom gör programledaren Anna Charlotta Gunnarson personliga analyser som åskådliggör hur normerna svängt under de senaste hundra åren. Fejkskolans fjärde säsong består av åtta avsnitt. Till varje avsnitt finns det ett arbetsblad.

1. Rösten	5. Humor
2. Kroppen	6. Allvar
3. Singellivet	7. Bilden
4. Gänget	8. Åldern

Målgrupp

Serien riktar sig särskilt till gymnasiet, men passar även bra för folkhögskola och övrig vuxenutbildning. Serien kopplar till ämnesplanerna i historia, samhällskunskap, naturkunskap, svenska och sociologi. Vissa avsnitt kopplar även till musik, bild och idrott och hälsa. Se exempel på kopplingar till Gy11 längst bak i det här arbetsbladet.

Syfte

Fejkskolans pedagogiska syfte är att skapa förståelse för varför och hur könsdiskriminering kan uppstå genom att belysa genusperspektiv av makt och normer under 1900-talets populärkultur. Tanken är att eleverna ska få verktyg för att göra normmedvetna och normkritiska analyser genom att ta del av Fejkskolan. De tränar även förmågan att förstå och värdera historiebruk och historiemedvetande med fokus på genus, politik, forskning och identitet. Genom att granska historiska källor och normer ur olika perspektiv ställs frågor om förändringsprocesser och historiesyn.

Om arbetsbladen

Arbetsbladen är avsnittspecifika och innehåller faktafrågor, diskussionsfrågor och fördjupningsuppgifter. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i respektive avsnitt, med fokus på analys av olika perspektiv. I varje arbetsblad finns en ordlista med relevanta begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni lyssnar på avsnittet, dels för att skapa förförståelse för innehållet och dels för att på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. Dessa kan också vara bra för att repetera avsnittets centrala innehåll.

Förslag på frågor som passar till alla avsnitt

- Vad handlar avsnittet om? Sammanfatta med egna ord.
- Vilka historiska genusnormer vill avsnittet synliggöra? Försök att presentera några insikter och/eller slutsatser i avsnittet.
- Vilka röster och intressen kommer till tals i avsnittet?
I varje avsnitt finns en expert på temat som intervjuas. Vem är det? Skaffa en fördjupad bild av denne och försök relatera expertens kunnande till avsnittets innehåll.
- Allt kan inte få plats i ett avsnitt på cirka tio minuter. Reflektera över om det finns några tysta och frånvarande röster i avsnittet, som skulle kunna förändra förståelsen av innehållet om de blev hörda.
- Formulera dina egna tankar kring avsnittets tema. Presentera dina egna åsikter och reflektioner.
(Frågorna är inspirerade av artikeln [Genusvetenskapens pedagogik utvecklar inlevelseförmågan](#), Skolverket.)

KROPPEN - ARBETSBLAD

Längd: 12:40 min.

Ämneskopplingar: Främst historia, samhällskunskap och sociologi, men även till viss del svenska, idrott och hälsa och naturkunskap.

Ord och begrepp: *gymkultur, bodybuilding, hemmafruideal, jämställdhet, kroppsideal, trender, sexism, stereotyper*

Om avsnittet

Fejkskolan tittar på varför den manliga kroppen har värderats utifrån muskler och den kvinnliga från bröst och midja. Hur kommer det sig att vi skrattar åt den nakna manskroppen? Och vad händer med heteromännens självbild när popstjärnan Samantha Fox kom ut ur garderoben?

Förslag på samtalsfrågor

1. Vad menas med bodybuilding? Är träningsformen förknippad med skönhetsideal? Diskutera.
2. Att gå till gymmet och träna kroppen med styrkeredskap, när kom man på det? Hur länge har den tanken funnits egentligen? Varför uppstod behovet, tror du? Har det varit en lika populär träningsform för både män och kvinnor i alla tider?
3. Vem var Arne Tømmer och vad menade han med "ge mig en kvart om dagen"?
4. Varför skulle svenskarna bli ett motionerande folk efter andra världskriget? Hur hänger det ihop med begreppet fritid?
5. Vad menas med att hemmafruidealet suddas ut på 1960- och 1970-talen och hur påverkar det kroppsideal och träningsformer?

6. Filmstjärnor som Arnold Schwarzenegger och Jane Fonda inspirerade människor världen över till att träna. Vilka är deras respektive träningsformer? Vilka likheter och skillnader finns mellan dessa två träningsformer, både vad gäller var det sker och vilket syfte det har?
7. Journalisten Sara Martinsson nämner i avsnittet den stereotypa gymkulturen. Vad menar hon med det?
8. Artisten Samantha Fox blev först känd som en "page 3 girl" i brittisk tabloidpress i början på 1980-talet innan hon slog igenom som artist. Vad är det för tid hon slår igenom i? Beskriv tidsandan jämfört med hur det var innan. Hur byggde hon upp sin karriär, enligt forskaren Hillevi Ganetz? Vad avslöjades om hennes person långt senare – som kanske gjorde många av hennes fans besvikna? Skulle avslöjandet förändrat hennes karriär om det kommit tidigare, tror du? Motivera.
9. Både Samantha Fox och Madonna anspelade på sex i sina karriärer, men det fanns ändå skillnader. Vilka?
10. På vilket sätt kan 80-talets kroppsideal sägas vara en motreaktion på kroppsidealet på 70-talet?
11. "Ballongdanser" med Sven Melander, Lasse Åberg och Bosse Larsson blev en kultklassiker 1982 i programmet Nöjesmassakern. Vad gjorde de på scenen och hur uppfattades det?
12. Fotbollstjärnorna David Beckham och Fredrik Ljungberg gjorde modelljobb för underkläder på 2000-talet. Båda fick känna av sexism, på vilket sätt?
13. Journalisten och sexualupplysaren Inti Chavez Perez pratar i avsnittet om bilden av kvinnan respektive mannen som subjekt eller objekt. Vad menar han?
14. Vi reagerar olika på nakna kvinnor respektive nakna män. Hur då? Vad kan det bero på?

Förslag på analysuppgifter

- Analysera texten till 80-talslåten *Centerfold* med J Geils band. Vilket var budskapet med låten?
- "Stark som Arne Tammer" sjunger Magnus Uggle i låten *IQ* från 1983. Analysera låttexten. Vilket var budskapet med låten? Hur kan denna låttext ses som en motreaktion mot bodybuildartrenden?
- Titta på musikvideon *Physical* från 1982 med popstjärnan Olivia Newton-John. Fundera över vilket budskap låten och videon hade.
- Ian Flemings bokkaraktär James Bond är en topphemlig brittisk agent som blev en actionfilmhjärte tillika sexsymbol på vita duken. 25 Bondfilmer har hittills producerats och sex olika skådespelare har gestaltat Bond. Den evige ungarlen är ständigt omgiven av nya vackra kvinnor som han går till sängs med.
  - Vilka egenskaper har Bond? Vilket kroppsideal representerar han?
  - Har hans rollkaraktär följt samhällsutvecklingen? Motivera ditt svar.
  - Studera Bondbrudarna. Hur har deras rollkaraktärer följt samhällsutvecklingen? Vilka kroppsideal representerar de?
- Två barnprogram som väckt bestörtning världen över är Snoppen och Snippan, SVT och John Dillermand, DR. Titta på dem och fundera på vad det är som provocerat.

Förslag på gruppuppgifter för 2–4 personer

A. Kroppsideal och hälsa.

Diskutera följande frågor.

- Hur ser normen ut för en välmående man?
- Hur ser normen ut för en välmående kvinna?
- Vad är en hälsosam kropp? Försök enas inom gruppen.
- Hur reagerar omvärlden när en person inte ser ut eller beter sig enligt normerna för hur en man respektive en kvinna ska se ut?
- Hur ser normerna ut för träning i vårt samhälle? Är det olika för killar och tjejer?
- Programmet tar upp kvinnliga och manliga kroppsideal genom tiderna. Men vilken typ av kroppsideal tar mest plats i dagens bildflöde i sociala medier? Skiljer det sig från hur det varit tidigare? Vad beror det på, i så fall?

B. Uppdrag – vår tids kroppsideal

Ta reda på hur vanligt det är att unga människor känner osäkerhet kring kropp och utseende så till den grad att det lett till psykisk ohälsa.

- Ta reda på fakta och prata med experter, förslagsvis skolsköterska, kurator eller lärare i idrott och hälsa.
- Gör en undersökning, antingen en enkät eller genom intervjuer, på t.ex. skolan eller sociala medier om kroppsideal och psykisk ohälsa. Får ni olika svar från killar respektive tjejer?
- Skapa en kampanjbild med ett budskap som syftar till att förebygga att unga människor får komplex (och i värsta fall sjukdom) för den egna kroppen och som uppmuntrar till att ta hand om sig själv för ett både fysiskt och psykiskt välmående. Sätt upp bilderna i klassrummet eller i korridoren.

C. Bodybuilding och aerobics

Välj en av följande träningsformer att arbeta vidare om. Berätta sedan i tvärgrupper vad ni fått reda på. Jämför era insikter.

Bodybuilding

Arnold Schwarzenegger, skådespelare och fd guvernör i Kalifornien, vann flera gånger kroppsbyggartävlingarna Mr Olympia och Mr Universum. I samband med detta startade hans filmkarriär. En av hans första filmer var *Lyfta skrot* (1977), där en av motskådespelarna var Lou Herringo, kanske mest känd som filmkaraktären *Hulken*. Filmen lär ha bidragit till att popularisera sporten bodybuilding.

- Vilket är bodybuildarens målsättning? Vad krävs för att lyckas med bodybuilding?
- Om du jämför med Arne Tammers styrketräningskoncept ”en kvart om dagen”, vad är skillnaden med dagens bodybuilding?
- Vilka gymtrender finns det idag?
- Är gymkulturen lika utbredd bland kvinnor som män idag?
- Är gymkulturen fortfarande stereotyp? Vad tycker du?

- Sportens baksida. Det pratas ofta om anabola steroider inom bodybuilding. Vad är det? Vilken effekt har det på kroppen? Hur ser egentligen statistiken ut vad gäller användningen av anabola i Sverige? Vilken statistik kan du hitta?

Aerobics

Jane Fonda, känd skådespelerska, aktivist och feminist, bidrog stort till aerobicstrenden med sina workoutvideos i början av 1980-talet. Hon lär ha sagt att gym är designade och konstruerade för män och sökte därför ett alternativ till gym. Detta resulterade i att hon öppnade en egen studio och började spela in egna aerobics-videos för hemmabruk. Hon skrev också boken Jane Fonda's Workout Book.

- Vad är aerobics?
- Varför fick aerobicstrenden så stort genomslag på 1980-talet, tror du? Sök bland annat förklaringar i vad som framkommit i avsnittet.
- Är aerobics lika populär hos både kvinnor och män? Om inte, vad beror det på tror du?
- Sportens baksida. Vilka risker uppstår om aerobicsutövaren pressar sig för hårt om denne inte tycker sig nå sitt mål med träningen? Diskutera med en kamrat.

Tips för fördjupning

- *Bänkpress*, bok av Sven Lindqvist
- *Knäböj*, bok av Sara Martinsson
- Artikel: "Svenskarna var världens första kroppsbyggare" Aftonbladet, 2001
- Artikel: Intervju med Samantha Fox, The Guardian, 2003
- Artikel: "Den första kroppsbyggaren", Populärhistoria, 2004.
- *Genusmaskineriet*, UR (Finns på SLI, NE och andra slutna nätverk).
- *Per Oscarsson i Hylands hörna*, Öppet Arkiv, SVT
- Titta på könsroller och kroppar i serietidningar från 1980-talet och bakåt, exempelvis Lilla Fridolf, Kronblom, Acke, Blondie, Åsa-Nisse, Bamse, Hulken, Stålmannen och Starke Staffan.
- *Normer i fokus: Normkritisk pedagogik* | UR Play
- *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Skolverket, del av en läromodul
- *Genusvetenskapens pedagogik och didaktik*. Anna Lundberg & Ann Werner (red.). Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 2012

Gy11, kopplingar till centralt innehåll**Historia**

- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet. (Hi 1)
- Kritisk granskning och tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form (Hi 1a2)
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv (Hi 1a2)
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur. (Historia 2b – Kultur)

Samhällskunskap

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap. (Sh1a1)

Naturkunskap (Kroppen, Bilden, Åldern)

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. (Na 1a2)
- Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna. (Na 1a2)

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska

- Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.

Arbetsbladet är skapat av Anna Thorstensson i samarbete med UR och produktionsbolaget Munck.

Upphovsrätten till innehållet i det här arbetsbladet tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Arbetsbladet får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När arbetsbladet eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av arbetsbladet och dela ut till elever, tillhandahålla det digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder arbetsbladet, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om arbetsbladet kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i arbetsbladet).